

elkarte

57

INFORMAZIO ALDIZKARIA
2022ko ABENDUA

www.elkartean.org

elkartean

elkartean@elkartean.org

Enplegua **BAI** Inklusioa **Ere bai**

ARABA

EGINAREN EGINEZ

Arabako gutxitasun fisikoa duten pertsonen elkarte

GIPUZKOA

AGADELPRISE

Gipuzkoako linfedema primario edo sekundarioak eta lipedemak erasandakoen elkarte

AGAER

Gaixotasun erreumatikoez erasandakoen Gipuzkoako elkarte

AGE

Gipuzkoako epilepsiaren elkarte

AGI

Gipuzkoako ikusmen urria dutenen elkarte

ANAIDIA

Gutxitasuna duten pertsonetako kristau senidetatasuna

ASPARGI

Gipuzkoako parkinson elkarte

BEGIRIS

Gipuzkoako itsu edo ikusmen urritasuna duten pertsonen inklusioa sustatzeko elkarte

BIZI-BIDE

Asociación Guipuzcoana de fibromialgia, síndrome de fatiga crónica, encefalitis miálgica múltiple y electrohipersensibilidad

KOXKA

Desgaitasunen bat duten Hernaniko elkarte

KEMEN

Pertsona ezinduen kirol kluba

LEZDI

Lezoko gutxituen elkarte

Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren dirulaguntzarekin egindako argitalpena.

Elkarte hauekin harremanetan jarri nahi baduzu, jo ezazu zure lurraldeko koordinatzaileara.

BIZKAIA

ACCU

Bizkaiko Crohnen eritasuna eta ultzeradun kolutisa duten gaixoen elkarte

ADELA

Alboko esklerosi amiotrofiakoaren Bizkaiko elkarte

ADELES

Bizkaiko Lupus eritematoso sistemikoa duten gaixoen elkarte

ADEMBI

Bizkaiko esklerosi anizkoitzaren elkarte

ADISA

Desgaitasuna duten pertsonen Santurtziko elkarte

AHEVA

Bizkaiko hemofiliaren elkarte

ALCER

Bizkaiko giltzurruneko gaixotasunen aurkako elkarte

ARGIA

Bizkaiko ostomizatuen elkarte

ASEBIER

Arantza bifidoa eta hidrozefalia gaixotasun arraroen euskadiko elkarte

ASPANOVAS

Bizkaiko haur minbizidunen gurasoen elkarte

BENE

Bizkaiko eritasun neuromuskularren elkarte

BIDARI

Gutxitasun fisikoa duten pertsonen Ermuko elkarte

BIZKEL

Bizkaiko bizkarmuinaren kaltetuak

CODISFIBA

Barakaldoko gutxitasun fisikoa duten pertsonen elkarte

EFELA

Gutxitasun fisikoa duten pertsonen Arratiako elkarte

EMAN ESKUA

Fibromialgia eta neke kronikoaren Bizkaiko elkarte

FRATER

Elbarrituen eta gaixoen kristau elkarte

LEVAR

Artritis reumatoidea duten pertsonen Bizkaiko elkarte

ARABA

Simón Bolívar plaza, 9 behea
Tel.: 945 22 55 16
Faxa: 945 06 18 09
01003 VITORIA-GASTEIZ
info@eginez.org
www.eginez.org

BIZKAIA

Blas Otero, 63 behea
Tel.: 94 405 36 66
Faxa: 94 405 36 69
48004 BILBAO
fekoor@fekoor.com
www.fekoor.com

GIPUZKOA

Ondarreta pasealekua, 5.ean
Tel.: 943 31 67 70
Faxa: 943 31 63 79
20018 DONOSTIA
elkartu@elkartu.org
www.elkartu.org

ARGITARATZAILEA:

EUSKADIKO DESGAITASUN FISIKOA DUTEN
PERTSONEN ELKARTE KOORDINATZAILEA

L.G.:
Vi-123/01

Inprimitzeko erabilitako materiala:

Iturri arduratsuetatik datorren paper partzialki birziklatua

OROKORRA

Desgaitasuna duten pertsonen lanerako eta enplegurako eskubideari buruzko 8. Ohar orokorra

4

- 5** • Desgaitasuna baloratzeko baremo berria.
- 6** • Irisgarritasuna sustatzea.
- 8** • Autonomia pertsonala eta mendekotasun-egoeran dauden pertsonak zaintzea.
- 10** • Euskal autonomia erkidegoko hezkuntzari buruzko legearen aurreproiektuari egindako ekarpenak.
- 12** • Euskadiko bizigarritasun-baldintzei buruzko dekretua.
- 14** • Behatuz.
 - Nola hitz egin desgaitasuna duten pertsonen inguruan.
- 15** • Enpleguaren Euskal Legeari egindako proposamenak.

ARABA

- 16** • Gizarte-sustapena.
 - In memoriam.
 - Oharra! Banakako laguntzen deialdia argitaratu da.
- 17** • Europako Parlamentua-Freedom Drive 2022.
- 18** • Berdintasun kanpaina.
- 19** • Ehu-ko boluntarioritza azoka.
 - Urteko batzarra.
- 20** • Beste leku bat bilatu.

BIZKAIA

- 21** • Independent Life Europako landa proiektua.
- 22** • Erakundeen arteko lankidetzak.
 - Kirol-saria.
 - Whatsapp - salaketa.
- 23** • Foru-Zerbitzuen kudeaketan emandako urteak.
- 24** • Arazoak nahi ditut.
 - Fekoor lan plotsak.
 - Desgaitasunagatiko edo mendekotasunagatiko zerga-kenkariak.

GIPUZKOA

- 25** • Laguntza-sisteman parte hartzeko prozesua.
 - Desgaitasuna duten enplegatu publikoak Gipuzkoan.
- 26** • 1. Ohar Orokorrari buruzko gidaliburua.
- 27** • Ordezkaritza-organo berrietan parte hartzea.
 - Irizar E-Mobility-rekin elkarlana.
- 28** • Giza eskubideen arloko prestakuntza.

DESGAITA- SUNA DUTEN PERTSONEN LANERAKO ETA ENPLEGURAKO ESKUBIDEARI BURUZKO 8. OHAR OROKO- RRA

Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Batzordeak, hau da, Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioaren gainbegiratze-organoak, 8. Ohar Orokorra onartu du, desgaitasuna duten pertsonen lanerako eta enplegurako duten eskubideari buruzkoa.

Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioaren 27. artikulua aintzatesten du “*desgaitasuna duten pertsonen eskubidea besteen baldintza berdinetan lan egiteko; horrek barne hartzen du askatasunez aukeratutako edo onartutako lanaren bidez bizimodua ateratzeko aukera izateko eskubidea, lan-merkatu eta lan-in-guru ireki, inklusibo eta irisgarri*”.

Bestalde, 8. Ohar Orokorra adierazten du “*desgaitasuna duten pertsonentzako bereizitako enplegua, (tailer antolatutako, adibidez), ez dela lane-*

rako eskubidea pixkanaka gauzatzeko neurritzat hartu behar, lan-merkatu ireki eta inklusibo batean askatasunez aukeratutako edo onartutako enpleguaren bidez baino ez baita frogatzen”.

Era berean, lanerako eskubidea funtsezkotzat eta oinarrizkotzat jotzen du beste giza eskubide batzuk gauzatzeko, eta ezartzen du desgaitasuna duten pertsona asko ez direla eskubideen subjektu eta eskubideen titular gisa aintzatesten, baizik eta haien urritasunak bakarrik hartzen direla kontuan. Horregatik, eta behin eta berriz bere kezka adierazi ondoren estatu kideen politikek desgaitasunaren ikuspegi kapazitistari eusten diotelako, Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioarekin bat datozen zenbait betebeharrak eta aldaketa eskatzen dizkie estatuei.

Oso onuragarritzat jotzen dugu ohar orokorra onartzea, eta, gure ustez, atzeraezina da Euskadiko erakunde publikoek eta desgaitasuna duten pertsonen enplegarritasunean inplikaturako eragile guztiek beharrezko politikak eta neurriak hartzea Konbentzioaren agindua betetzeko eta, horrela, lan-eremuan pertsona guztien aukera-berdintasunerako eskubidea bermatzeko. Laburbilduz, funtsezkoa da desgaitasuna duten pertsonentzako enplegu-ereduaren eraldaketa bultzatzea, gaur egun indarrean dauden politika bereizleak gainditu ahal izateko.

Desgaitasuna baloratzeko

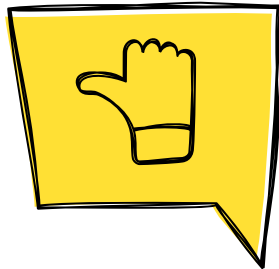
baremo berria

Desgaitasuna baloratzeko baremo berria 2023ko apirilaren 20an jarriko da indarrean, 2022ko urriaren 20ko BOEn argitaratu ondoren (888/2022 Errege Dekretua, urriaren 18koa, desgaitasun-maila aitortu, deklaratu eta kalifikatzeko prozedura ezartzen duena).

Balorazio-irizpide horiek Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Nazioarteko Konbentzioaren gizarte-eredura egokituko dira, giza eskubideen ikuspegia kon-tuan hartuta.

Arau berriak irizpide objektibo batzuk ezartzen ditu Estatu osoan desgaitasun-maila baloratzeko eta kalifikatzeko, eta, besteak beste, hobekuntza hauek jasotzen ditu:

- Herritar guztientzako baldintza berdinetan **bermatzen da**.
- Desgaitasun psikosoziala, autismoa edo gaixotasun arraroak eragiten dituzten errealitateen **balorazio eta kalifikazio zehatzagoa egiten du**.
- Presako izapide bat **ezartzen du** arrazoi humanitarioak edo premia sozial bereziak tartean daudenean desgaitasun-maila kalifikatzeko, hala nola gerra-eremuetako biktimak badira, edo osasun-arloko eta bizi-itxaropeneko premia sozial bereziak badituzte, (endekapenezko gaixota-

sunak, AEA, esaterako).

- Epeen murrizketa horretan genero-indarkeriaren biktima diren emakumeak **sartzen dira**; izan ere, Emakumearen aurkako Indarkeriari buruzko azken Makroinkestaren arabera, % 17,5ek indarkeria horrek eragindako desgaitasunen bat du.
- **Adingabeek** baldintza berdinetan baliatuko dituzte beren eskubideak, adinagatik edo desgaitasunagatik bereizkeriarik egin gabe. Beren egoerara egokitutako laguntza pertsonala eta laguntza teknikoak jasoko dituzte, eta helduek duten eskubide bera izango dute informazioa jasotzeko eta entzunak izateko.

Elkarteanek garrantzitsutzat jotzen du inplikaturako eragile guztien artean tresna berri horren inguruko prestakuntza eta ezagutza bultzatzea, oso garrantzitsua baita desgaitasun-egoerak zehazteko eta, ondoren, dagozkien baliabideak eskuratzeko. Era berean, ezinbestekoa da erakunde publikoek beren zerbitzuak eta prozedurak egokitzea, testuinguru berri horretan desgaitasuna duten pertsonen erantzun egokia emateko, betiere desgaitasuna duten pertsonak ordezkatzan ditugun Hirugarren Sektorreko Sozialeko erakundeekin lan-kidetzan eta koordinatuta.

Irisgarritasuna sustatzea

Elkarteanek bizimodu independentea eta erabateko partaidetza izateko eskubidearen alde lan egiten du. Hori dela eta, hainbat jarduera egin ditugu irisgarritasun unibertsalean eta “*pertsona guztientzako diseinuan*” aurrera egin dezagun, besteen baldintza berdinetan moldatzeko aukera ematen diguten hiri eta herriak lortu ahal izateko. Nabarmentzekoak dira honako hauek:

KUTXAZAINAK

Elkartean Ilunion Accesibilidad konpainiarekin elkarlanean aritu da, desgaitasun fisikoa duen pertsonak banketxeetako kutxazain automatikoak erabiltzerakoan egiten duen interakzioa ikusarazteko proba batzuetan. Zehazki, LABORAL KUTXAK eskatu du azterketa, eta Gasteizko Pio XII.aren kalean dagoen bulegoko kutxazaineen egin zen proba.

TRANBIAKO TXARTELA SALTZEKO MAKINAK

Tranbiaren etorkizuneko trazaduretan Irisgarritasun Legea betetzeko beharri buruz Euskal Trenbide Sarearekin harremanetan egoteaz gain, gaur egun Bilbon eta Gasteizen instalatuta dauden tranbiako txartelak saltzeko makinak fabrikatzaileak ere jarri dira **Elkarteanekin** harremanetan. Laguntzeko, instalazioetako batera joan gara, eta egungo makinek eskaintzen dutena eta horietan hobekuntzak ezartzeko beharra ea Legearekin bat datorren aztertu dugu.

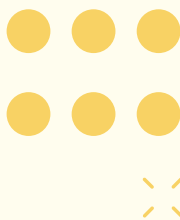
IRISGARRITASUN PLAN INTEGRALAK

Elkartean laguntzaile-lanetan ari da Irisgarritasuna Sustatzeko Euskal Kontseiluaren esparruan Euskadiko irisgarritasun-plan integralei buruzko ponentzian, horren inguruko ereduak zehazteko, irisgarritasuna gaindituz, hau da, desgaitasuna duten pertsonentzako oztopo fisikoak desagerraztea ordezkatu nahi da kontzeptu zabalago batengatik, ingurune, prozesu, produktu eta zerbitzu guztiak pertsona guztiek erabiltzeko eta ulertzeko modukoak izatea bermatzeko.

APARKALEKUAK

Elkartean, lehenik eta behin, EKINBIDERI (*segurtasun publikoaren sistema hobetzeko herritarren ekimenen bulegoa*) eta, ondoren, Eusko Jaurlaritzako Trafiko Sailari zuzendu zaie, kolektiboak duen kezka azaltzeko, mugikortasun urriko pertsonentzako aparkalekuak oker erabiltzen direlako, eta administrazio publikoari eskatzeko herritar guztiei zuzendutako kontzientziazio-kanpaina bat bere gain har dezala arlo horretan. Mugikortasun

urriko pertsonentzako aparkalekuetan dagokion txartelarekin bakarrik aparka daitezke ibilgailuak, baldin eta mugikortasun urriko pertsonak, txartelaren titularrak, auto horretan bidaiatzen badu (pertsonak autoan egon behar du, bertara sartzeko edo bertatik jaisteko).

HIRIARTEKO GARRAIOA

Elkartean Garraioen, Mugikortasunaren eta Hiri Agendaren Estatu Idazkaritzari zuzendu zaio, hiriarteko garraioa erabiltzerakoan sortu diren gorabeherak direla eta. Izan ere, jakinarazi diguzuen moduan, autobus egokiturik ez dago, eta Estatuko zenbait helmugatarata bidaiatzea ezinezkoa da; erreserbak 48 ordu lehenago egin behar dira, eta konpainiak esaten dizun egunean eta orduan bidaiatu behar da, ez zuk behar duzunean, eta, bestela, ezin duzu bidaiatu. Hori dela eta, **Elkarteanek** eskatu du berma dadila Estatuko emakidei atxikitako autobus guztiek badituztela beharrezko baliabideak gurpil-aulkian bidaiatzen duten erabiltzaileen irisgarritasuna bermatzeko, indarrean dagoen araudia betez, administrazio-emakida si-

natu den eguna edozein izanda ere.

Euskadin, **Elkartean** hiru hiriburuen arteko hiriarteko garraioari buruzko ikerketa zuzentzen ari da. Galdetegi bat egin da, eta hiru lurraldeetako mugikortasun urriko pertsonak bidaiak egin dituzte hiri batetik bestera, ibilbide bakoitzaren datuak eta gorabeherak jasoz. Hiru autobus-geltokien (Bilbo, Donostia, Gasteiz) irisgarritasun-baldintzak ere aztertu dira. Une honetan, bildutako datuak aztertzeke fasean gauden, eta espero dugu ondorioak 2023an argitaratzea.

EUSKAL HERRIKO UNIBERTSITATEA

Elkartean elkarlanean ari da EHUrekin (*Euskal Herriko Unibertsitatea*), Psikologia fakultatearekin, desgaitasuna duten pertsonen hiri-mugikortasunari buruzko azterlan batean, Eusko Jaurlaritzako Trafiko Sailak eskatuta. Horrela, azterlanaren arduradunekin eta **Elkarteaneko** bozeramaileekin topaketa telematiko orokor bat egin ondoren, hiru lurraldeetan mugikortasun urriko pertsona-taldeak osatu dira. Pertsona horiek ikertzaileekin elkarriketak izan dituzte eta ibilbide bat egin dute hiru hiriburuetan, hiri-autobusak, tranbiak, taxi egokituak eta hiri-mugikortasunean eragina duten elementu guztiak erabiltzeko zailtasunak egiaztatzeko. Azkenik, hiru erakundeetako (fekoor, elkartu, eginaren eginez) bazkideek galdetegi bat bete dute, eta hemendik eskerrak eman nahi dizkizuegu erantzun eta lagundu duzuen guztioi.

Mila esker!!!

Autonomia pertsonala

eta mendekotasun-egoeran

dauden pertsonak zaintzea

Elkarrean jakin zuen Autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzko abenduaren 14ko 39/2006 Legea aldatzen duen lege-aurreproiektuaren entzunaldiaren eta jendaurreko informazioaren izapidea hasi zela; horregatik, jakinarazi nahi dizkizuegu bizimodu independenteerako eskubidea bermatzea funtsezko helburu duten proposamen nagusietako batzuk:

1 Zioen azalpenean Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioaren 19. artikulua eta haren garapen-tresnen aintzatespena sartzea, desgaitasuna duten pertsonen eskubideak aintzatesteko eta haien ingurunean modu independentean bizitzeko eskubidea bermatzen duten zerbitzuak eta prestazioak diseinatzeko funtsezko elementua baita.

2 Era berean, berariaz aipatu behar da 5. Ohar Orokorra, modu independentean bizitzeko eta komunitatean parte hartzeko eskubideari buruzkoa, Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Batzordeak (Konbentzioaren aplikazioa ikuskatzen duen aditu independenteen organoa) egindako dokumentua, Konbentzioan aintzatsitako eskubideak argitzeko eta estatuentzako interpretazio-gida izateko.

Ohar orokor horrek ezartzen du, besteak beste, nolakoak izan behar duten desgaitasuna duten pertsonen jasotzeko eskubidea duten laguntzek, eta honako elementu hauek biltzen ditu:

- Eskubidea dira.
- Banakakoak izan behar dute.

- Desgaitasuna duten pertsona guztientzat irigarriak, eskuragarriak, onargarriak eta moldagarriak izan behar dute.
- Desgaitasuna duen pertsonak laguntza-zerbitzuak eta horien hornitzaileak aukeratu behar ditu.
- Norberaren beharretara eta lehentasun pertsonaletara egokitu behar dira.
- Malguak izan behar dute desgaitasuna duten pertsonen eskakizunetara egokitzeko; zerbitzua egokitu behar da pertsonaren beharretara, ez alderantziz.
- Ez dira desgaitasuna duen pertsonaren gabezieta oinarritu behar, haren beharretan baizik.
- Ez dira etxerako bakarrik, edozein eremutarako izan daitezke (enplegua, hezkuntza, politikan eta kulturaren parte hartzea, aisialdia, jolas-jarduerak, etab.).
- Komunitateko bizitza errazteko eta gainerako pertsonetik isolamendua eta banaketa saihesteko pentsatuta egon behar dute.
- Ez dago baimenduta bereizten duen edo autonomia pertsonala mugatzen duen laguntza-zerbitzu instituzionalik.
- Ez zaie beste pertsoneri ezagutarazi behar, baimen aske eta informatuan oinarritutako erabaki batengatik ez bada.

Era berean, 5. Ohar Orokorra laguntza pertsonalak nahitaez izan behar dituen elementuak aipatzen ditu. Horixe da, hain zuzen, Autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzko abenduaren 14ko

39/2006 Legean eta lege hori aldatzen duen aurreproiektuan araututako baliabideetako bat:

- Laguntza pertsonala irizpide pertsonalizatueta oinarrituta finantzatu behar da, enplegu duin baterako giza eskubideen arauak kontuan hartu behar dira, eta desgaitasuna duen pertsonari esleitu behar zaio. Era berean, finantzaketa pertsona bakoitzaren banakako beharizanen eta bizi-baldintzen ebaluazioan oinarritu behar da.
- Zerbitzua desgaitasuna duen pertsonak kontrolatu behar du, eta horrek esan nahi du hornitzaile bat baino gehiago izan ditzakeela aukeran zerbitzuak kontratatzeko, edo enplegatzaile gisa jardun dezakeela, eta zerbitzua nork, nola, noiz, non eta zer modutan ematen duen erabaki dezakeela, bai eta jarraibideak eman eta zerbitzuak ematen dituzten pertsonak zuzendu ere.
- Harreman pertsonala da. Bertaratzen diren pertsonak kontratatu, gaitu eta ikuskatu egin behar dituzte laguntza jasotzen duten pertsonak, eta ez dira “partekatuak” izan behar haien erabateko baimen askerik gabe.
- Autokudeaketa, hau da, desgaitasuna duen pertsonak askatasunez aukeratu behar du zerbitzua ematean egin beharreko kontrol pertsonalaren maila, bere bizi-baldintzen eta lehenetsuen arabera.
- Desgaitasuna duen pertsonak hala eskatzen badu (adibidez, komunikazio-beharrengatik), laguntza egokiak jaso behar ditu bere aginduak, erabakiak, aukerak eta lehenetsunak adierazteko eta jakinarazteko, horiek aintzatetsi eta errespetatu daitezten.

3 Laguntza Pertsonaleko Zerbitzuari dagokionez, 21 bis artikulua testuan honako alderdi hauek sartzeko eskatu dugu:

- Laguntza pertsonalaren finantzaketa,

irizpide pertsonalizatueta oinarrituta, eta pertsona bakoitzaren banakako beharizanen eta bizi-baldintzen ebaluazioan oinarrituta.

- Autokudeaketa, hau da, desgaitasuna duen pertsonak askatasunez aukeratu behar du zerbitzua ematean egin beharreko kontrol pertsonalaren maila, bere bizi-baldintzen eta lehenetsuen arabera. Era berean, desgaitasuna duen pertsonak aukera izan behar du nork, nola, noiz, non eta zer modutan ematen den erabakitzeko, bai eta jarraibideak emateko eta zerbitzuak ematen dituzten pertsonak zuzentzeko ere.
- Laguntza pertsonalaren xedea ez da soilik oinarritzko jardueretara eta jarduera instrumentaletara bideratu behar, baizik eta komunitatean berdintasun-baldintzetan erabat parte hartzera ere bai.

4 Etxez etxeko laguntza-zerbitzuari dagokionez, baliabide horrek komunitate-partaidetzarekin lotutako jarduerak ere barne hartzea proposatu genuen, berdintasun-baldintzetan, eguneroko bizitzako oinarritzko premiak barne hartzeaz gain.

5 Katalogoan ezarritako zerbitzu eta prestazioen bateragarritasuna berariaz adierazi beharra proposatu dugu, segurtasun juridiko handiagoa bermatzeko.

6 Xedapen gehigarri baten bidez, laguntza pertsonalarekin lotutako alderdiak epe jakin batean arautzeko beharra txertatzea (prestakuntza, ziurtatzeko eta gaitzeko baldintzak, hitzarmen kolektiboak, Gizarte Segurantzaren legezko konfigurazioa, kontratazio-tresnak eta kontratatzaileen eta kontratatuen arteko harremana, etab.).

Era berean, xedapen gehigarri baten bidez, eskubide gisa aintzatestea orain 15.1 f) artikuluan aipatzen den laguntza pertsonaleko zerbitzuaren antzekoak diren administrazioek bultzatutako programak eta baliabideak, 15. artikuluko katalogoan ezarritakoaren baliokideak.

Euskal autonomia erkidegoko hezkuntzari buruzko legearen aurreproiektuari egindako ekarpenak

Elkartean ekarpenak egin dizkio Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzari buruzko Legearen aurreproiektuari, hezkuntza inklusiborako eskubideari dagokionez, bai eta pertsona guztien hezkuntzarako eskubidea berdintasun-baldintzetan bermatzea helburu duten alegazio-multzo bat ere.

Alegazioek erreferentziatzen hartu dute Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioaren 24. artikulua, zeinak aitortzen baitu desgaitasuna duten pertsonak hezkuntzarako duten eskubidea, eta botere publikoak behartzen baititu “hezkuntza-sistema inklusiboa ziurtatzera maila guztietan, bai eta bizitza osorako irakaskuntza ere”.

Zehazki, honako alegazio hauek aurkeztu ditugu:

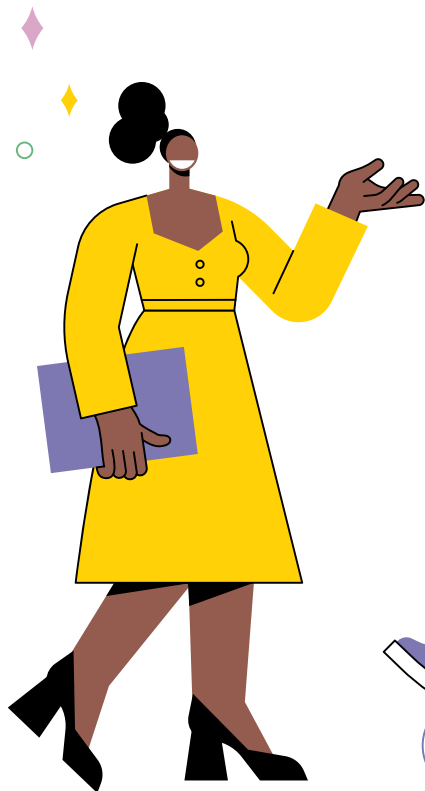
1 Zioen azalpenean Konbentzioan aintzatetsitako hezkuntza inklusiborako eskubidea bermatzeko beharri buruzko testu bat sartzea **proposatu dugu**, bai eta Euskal Hezkuntza Sistema osatzen duten baliabide eta zerbitzuetan irisgarritasun unibertsaleko baldintzak bermatzeko beharri buruzko berariazko aipamen bat ere.

2 Euskal Hezkuntza Sistemaren printzipioak aipatzen dituen 2. artikuluan **txer-tatzea** “irisgarritasun unibertsalaren eta pertsona guztientzako diseinuaren printzipioa”.

3 Helburu berri bat **sartzea** 3. artikuluan jasotakoan artean: “Euskal Hezkuntza Sistemak ikasle guztien aniztasunari be-

har bezalako erantzuna ematen diola bermatzea, haien garapen pertsonala eta soziala sustatzeko, hezkuntza inklusibo baten esparruan”.

4 **34.4 artikuluan**, funts publikoekin finantzaturako ikastetxeetan ematen diren jarduerak osagarriak, eskolaz kanpoko jarduerak eta zerbitzuak jasotzen dira, eta bertan adieraztea proposatu dugu laguntza pertsonalak eta teknikoak bermatu behar direla, bai eta irisgarritasun unibertsalerako baldintzak ere, ikasle guztiek berdin-

tasun-baldintzetan parte hartu ahal izan dezaten.

5 Hezkuntza inklusiboaren esparruan baliabideak eta laguntzak behar dituzten ikasleak edo familiak ordezkatzeko dituzten Hirugarren Sektore Sozialeko **erakundeek** kontzientziazio-jarduera guztietan parte hartu ahal izatea.

6 Azterlanen, analisisen eta ebaluazioaren eremuen eta kudeaketaren emaitzen artean **txertatzea** “*hezkuntza inklusiboa eta horretarako beharrezkoa den laguntza-sistema*”.

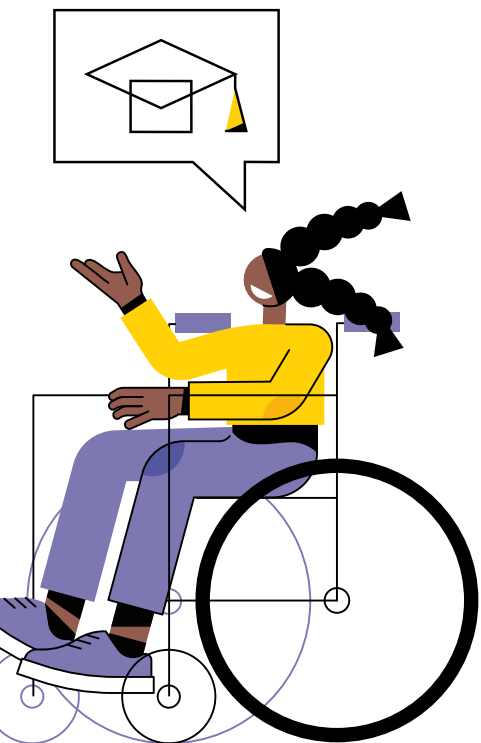
7 II. tituluan (Hezkuntzarako eta bizikidetzaren positiborako eskubidea) kapitulu berri bat **sartzea**. Kapitulu horretan, hezkuntza inklusiborako eskubidea gauzatzeko beharrezkoak diren printzipioak eta laguntzak garatuko dira, eta baztertu egingo dira desgaitasuna edo hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleen bereizketa ezaugarri duten beste

hezkuntza-eredu batzuk. Horrela, kapituluak alderdi hauek jaso beharko lituzke, besteak beste:

- Hezkuntza-sistemaren eraldaketan aurrera egiteko neurriak, benetan hezkuntza inklusiboa eta eraginkorra lortzeko.
- Hezkuntza bereziaren eremuan dauden baliabideak pixkanaka eraldatzea, hezkuntza inklusiboaren esparruan txertatzeko.
- Hezkuntza inklusiboaren balioak eta printzipioak.
- Hezkuntza-sistemaren izaera inklusiboa bermatzeko beharrezko laguntzak eta doikuntzak.
- Hezkuntza inklusiboaren arloko prestakuntza irakasleentzat.
- Hezkuntza-komunitate osoaren parte-hartzea hezkuntza inklusiborako eskubidea bermatzerakoan.
- Hezkuntza inklusiboaren esparruan trantsizio eraginkorrak bermatzea.
- Desgaitasuna eta hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleen, familien eta desgaitasuna duten pertsonak ordezkatzeko dituzten erakundearen parte-hartzea.
- Hezkuntza inklusiboaren eremuan eza gutza ebaluatzen eta kudeatzeko sistema.
- Irisgarritasun unibertsalerako eskubidea bermatzea hezkuntza inklusiboaren esparruan.

8 80.c) artikuluan adierazitako diskriminazio-arrazoien artean desgaitasuna berariaz **txertatzea**.

Laburbilduz, **Elkarteanek** aurkeztutako ekarpenak lagungarriak izan daitezke bermatzeko Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzaren Legearen aurreproiektuan arautzen den Euskal Hezkuntza Sistema Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioan eskubide gisa aintzatetsitako hezkuntza inklusiboaren eremuan oinarrituko dela.

EUSKADIKO BIZIGARRITASUN- BALDINTZEI BURUZKO DEKRETUA

Joan den azaroaren 30ean jarri zen indarrean 80/2022 Dekretua, ekainaren 28koa, Euskal Autonomia Erkidegoan etxebizitzek eta zuzkidura-bizitokiek bete beharreko gutxieneko bizigarritasun-baldintzak ezartzen dituen, bai eta erabilera nagusia bizitegitarakoa duten eraikinek ere, duinak, egokiak eta irisgarriak izango direla bermatzeko.

Neurriak:

Etxebizitzak 35 m² erabilgarri izango ditu gutxienez bi pertsonarentzat, eta horiei balkoi edo terrazarako gutxienez 4 m² gehitu behar zaizkie. **Sukaldeak** 7 m² izango ditu, gutxienez, egongelak 13 m² eta komunak 3,5 m².

Zuzkidura-bizitokiek 25 m² izango dituzte pertsona bat bizi bada.

10 m²-ra arteko **kanpoko espazioak** ez dira kontuan hartuko eraikigarritasunari dagokionez. Horien ordez, plangintzak aukera ematen duenean, neurri bereko begiratoki itxi bat jar daiteke; dena den, ez da zertan kanpoko espaziorik jarri behar. Baina, kanpoko espaziorik ez badago, etxebizitzaren egonlekua gutxienez 8 m² handitu beharko da, eta azalera hori ondore gutzietarako konputagarria izango da.

Irisgarritasuna

Eraikineko ibilbide eta espazio **gutzietarako sarbide librea** bermatzen du, eta sustapen berri bakoitzean mugikortasun urriko pertsonentzako egokitutako etxebizitzaren erreserba ezartzen da.

Gela bakoitzean gutxieneko neurri batzuk eskatuko dira (sukaldea, jangela-egongela, komuna eta gutxienez gela bat), gerora mugikortasun urria duten pertsonak erabili ahal izateko edo egokitzapen txiki batzuk eginez egokitu ahal izateko, eta etxebizitza guztiak erraz moldatu ahal izango direla bermatuko da.

Logelek gutxienez 10 m² izan beharko dituzte, edo 11,5 m² biltegitratze-espazioa badute. Hirugarren logelak bakarrik izan dezake 8,5 m², baldin eta egongelari 3 m² gehitzen bazaizkio.

Genero-ikuspegia:

Atari eta eremu komunitan segurtasunik eza sortzen duten **zoko eta angelu itsuak saihesten dira**, eta ahalik eta gehien integratzen dute egongela-jangela-sukaldea, etxeko lanak agerikoak izan daitezen eta familia-unitate osoak partekatu ahal izan ditzan.

68/2000 Dekretua aldatzea:

Apirilaren 11ko hiri-inguruneen, espazio publikoen, eraikinen eta informazio eta komunikazioko sistemen irisgarritasun-baldintzei buruzko arau teknikoak onartzen dituen **68/2000 Dekretuaren III. eranskina aldatzen da**, honako bi alderdi hauetan:

- Solairu bat baino gehiago dituzten etxebizitzetan, plataforma jasotzaile bat instalatzeko aukera emango duten zehaztapen teknikoak eta diseinu-zehaztapenak ezarriko dira.
- Korridoreak 1,00 m-ko zabalera izango du, gutxienez, puntu guztietan.

Dekretuak dakartzan berrikuntzen artean dago eraikinetan bizikletak, umeentzako aulkiak eta mugikortasun urriko pertsonentzako laguntza-produktuak gordetzeko lokal bat izateko betebeharra. Era berean, etxebizitzak duen kanpoko espazioa balkoi edo terraza motakoa bada, barrualdetik sartu ahal izango da bertara, eskailearik gabe, eta malda handirik gabe; horrez gain, arropa-esekitoki batera edo patio itxira zuzenean sartzea bermatuko da. Nolanahi ere, espazio horretara, ahal dela, arropa-ziklorako zehaztutako espaziotik edo hori integratuta dagoen espaziotik iritsi ahal izango da.

Araudi berriaren arabera, etxebizitza, ahal dela, etxebizitza moldakorraren irizpideak kontuan hartuta eraiki behar da, eta erabilerrak erraz eta azkar egokitu ahal izango dira hainbat funtziotara. Etxebizitza zatituta dagoenean, etxebizitza malguaren irizpideak kontuan hartuta egon ahal izango da zatituta, erabiltzaileen egoeraren edo premien arabera banaketa aldatu ahal izateko, etxebizitzaren bilakaera eta eraldaketa fisikoa erraztuz denboran zehar.

Azkenik, aipatu behar da udalerrri guztiek hiru urteko epean egokitu beharko dituztela beren plangintzak eta eraikitze ordenantza osagarriak dekretua betetzeko, eta osorik birgaituko diren etxebizitzak, berriz, dekretuan jasotzen diren neurrietara egokitu beharko direla.

BEHATUZ

Eusko Jaurlaritzak, Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokiaren barruan, web-atarri berri bat estreinatu du, Behatuz izenekoa. Atari horren helburua izango da Euskadin arlo horretan “gizarte-zerbitzuen inguruko ikerketa, berrikuntza eta ezagutzaren sortzeari eta zabaltzeari” eskainitako espazioa “berritzea”.

Atariak lau atal nagusi ditu: **Ikertuz** (gizarte-zerbitzuen arloko azterketa eta ikerketa atala), **Ezagutuz** (gizarte-ezagutza eta -informazioari buruzko atala), **Berrituz** (gizarte-zerbitzuetako berrikuntzari buruzko atala) eta **Gizartera-tuz** (gizarte-zerbitzuei buruzko analisiaren eta gaurkotasanaren argitalpen digitala, sortutako ezagutza berria zabaltzeko).

“Gizarte-zerbitzuen **erabiltzaile diren** pertsona eta erakundeentzako erreferentzia dokumentala da”, baita “gizarte-ekintza hobetzeko topagune eta lan partekatua arloko erreferentzia” ere.

Jakinaren gainean egon zaitezten, Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokiak gain, Euskadik hainbat arlotan espezializatutako gizarte-gaietako beste behatoki batzuk ditu:

Haurren eta Nerabeen Euskal Behatokia

Familiaren Euskal Behatokia

Gazteen Euskal Behatokia

Immigrazioaren Euskal Behatokia

Hirugarren Sektore Sozialaren Euskal Behatokia

NOLA HITZ EGIN

desgaitasuna duten pertsonen inguruan

EDEKA euskal koordinakundeak (Elkartean koordinakundeko kidea da) “Nola hitz egin desgaitasuna duten pertsonen inguruan” gida egin du. Gida hori baliagarria izango da komunikabideentzat, desgaitasunarekin eta desgaitasuna duten pertsonekin zerikusia duten gaiak zuzen eta zehatz nola komunikatu jakiteko.

Euskadin, pertsonen % 8,3k desgaitasunen bat du. Hala ere, oraindik ez dago normalizatuta gure parte-hartzea gizartearen arlo guztietan, adibidez, komunikabideetan. Horiek, gure parte-hartzea gizarteratzeko eta edozein egunetan komunikabideetan agertzeko aukera eman diezagukete, hau da, desgaitasuna duten pertsonekin desgaitasunaren gaiak edo egun zehatzetan hitz egiteko harremanetan jartzeaz gain, komunikabideek haien egunerokotasunean txerta ditzakete: desgaitasuna duten iritzi-emaileak, adituak, albisteen lekukoak, etab. barne hartuta; beraz, desgaitasuna duten pertsonak desgaitasuna bera ardatz duten informazioetatik kanpo ere agertuko dira.

Eskuliburu osorako sarbidea duzue helbide honetan: <https://elkartean.org/argitalpenak/orokorrak>.

Enpleguaren Euskal Legeari egindako propo- samenak

Elkarrean hainbat proposamen egin dizkio Enpleguaren Euskal Legearen aurreproiektuari, desgaitasuna duten pertsonen lan-ingurune ireki, inklusibo eta irisgarritan lan egiteko duten eskubidea bermatzeko, Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioan ezarritakoaren arabera.

Hona hemen azpimarratzekoak diren proposamenetako batzuk:

- 1** Zioen azalpenean berariaz **sartzea** Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioaren 27. artikulua, enpleguari buruzkoa.
- 2** **Proposatu dugu** irisgarritasun unibertsalaren eta pertsona guztientzako diseinuaren, gizarteratzearen eta aukera-berdintasunaren definizioak txertatzea, Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei eta haien gizarteratzeari buruzko Lege Orokorren testu bategina onartzen duen azaroaren 29ko 1/2013 Legegintzako Errege Dekretuan ezarritako baldintzetan.
- 3** **Eskatu dugu** Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioan ezarritakoa aplikatzeko, hau da, enplegu arrunt inklusiborako sarbidea sustatzeko nagusiki, eta enplegu babestua murrizten joateko.
- 4** **Proposatu dugu** enplegu-politika publikoetan, lehentasunezko arreta behar duten kolektiboak (horien artean, desgaitasuna duten pertsonak daude) kontuan hartzeaz gain, enplegu inklusibora bideratutako politiken lehentasunezko izaera jaso beharko litzatekeela, bai eta desgai-

tasuna duten emakumeak lehentasunezko arreta jasotzeko kolektibo gisa berariaz aipatzea ere, diskriminazio bikoitza jasaten dutelako.

- 5** **Proposatu dugu** Lehentasunezko arretako kolektiboak (besteak beste, desgaitasuna duten pertsonak) ordezkatzeko dituzten Hirugarren Sektore Sozialeko erakundeak sartzea. Erakunde horiek ez dituzte enplegu-politika publikoak inplementatzeko eta garatzeko zerbitzuak ematen; aitzitik, beren helburuetako bat da kolektibo horiek enplegu duina eskura dezaten sustatzeko ordezkapen- eta eragin-lana egitea.
- 6** **Proposatu dugu** enplegu-eskatzaile guztiek *enplegua bilatzeko dituzten eskubideetatik sortutako laguntzak zuzenean Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuko erreferentziatzeko profesionalen edo erakunde laguntzaileen bidez askatasunez eskuratzeko* duten eskubidea bermatzea gehitzeko.
- 7** **Proposatu dugu** gehitzeko *“Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuak beste programa, zerbitzu eta ekimen batzuk susta ditzala, baita berritzaileak ere, pertsonen lan-merkatu ireki, irisgarri eta inklusibo batean lan egiteko duten eskubidea bermatzen laguntzeko”*.
- 8** Xedapen gehigarri berri bat sartzea **proposatu dugu**, arrazoizko epe batean modu orekatuan bana daitezkeen enplegu babesturako aurreikusitako laguntzak, baliabideak eta zenbatekoak, eta lan-merkatu ireki, inklusibo eta irisgarri batean sartzera eta egotera bideratutakoak. Horri bultzada emango dion plan bat ezartzea.

Laburbilduz, **Elkarrean** aurkeztutako proposamenak lagungarriak dira Enpleguari buruzko Euskal Legea Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioarekin eta bere garapen-tresnekin bat datorrela bermatzeko, desgaitasuna duten pertsonen gainerako baldintza berberetan lan egiteko duten eskubidea gauza dezaten, eta horrek barne hartzen du askatasunez aukeratutako edo onartutako lanaren bidez bizimodua ateratzeko aukera izateko eskubidea, lan-merkatu eta lan-inguru ireki, inklusibo eta irisgarrian.

GIZARTE-SUSTAPENA

eginaren eginez probintziako hainbat gizarte-plataformarekin ari da lanean modu proaktiboan, diskriminazio-egoerak etengabe behatzeko. Datuak biltzen ditugu, salaketa jartzeko laguntza emango dizugu, eta desgaitasunagatik, sexu-orientazioagatik, genero-identitateagatik, ekonomiagatik, migrazioagatik eta abarreatatik urratutako eskubideak errepartzeko aukera ematen duten bideak aztertuko ditugu, gizarte-eskubideak lehen mailako eskubide gisa defendatzeko.

IKUSGUNE: urriaren 8an IKUSGUNE, LGTBI+fobiaren aurkako Behatokiaren inaugurazioan izan ginen, Gasteizko Pintoreria kalean duen egoitza berrian, dibertsitate funtzionala eta sexu-aniztasuna ikusarazteko eta ekimen honi gure babesa emateko.

DESCARABA: DESCARABA Eskubide Ekonomiko, Sozial, Kultural eta Ingurumenekoen Plataforman sartu gara, gure eremu hurbilenean –Arabako Lurralde Historikoan– behatoki bat osatzeko, desgaitasun fisikoa duten pertsonen diskriminazio-egoerak ikusaraziz, hainbat gizarte-kolektiborekin lankidetzan arituz, politika publikoetan eta baliabideen esleipenean bazterkeria eta kalteberatasun handieneko egoeran dauden pertsonen eta taldeen beharrei lehentasuna emateko.

IN MEMORIAM

Urriaren 10ean, Charo Najera Campuzanok utzi gintuen, desgaitasuna duten pertsoneri arreta emateko Arabako Oinarrizko Zentroko (GOFE) desgaitasunak baloratzeko diziplina anitzeko lantaldeko gizarte-langileak.

Gizarte-langile konprometitua eta enpatikoa zen, ezin hobeto ulertu zuen desgaitasunaren elkarte-mugimenduaren zeregina, eta gutako askori probintziako erakundeetan militatzera, ahalduntzera eta gure eskubideak aldarrikatzera animatu gintuen.

Baita gure bizitzako protagonista bihurtzera, gure familien mende ez egotera, eta baliabide publikoak autonomia pertsonalaren alde erabiltzera ere.

Askok kasu egin genion, eta hemen jarraitzen dugu, 42 urteren ondoren, *eginaren eginez* aldarrikapen-plataforma sostengatzen, dibertsitate funtzionala duten pertsonen aukerak parekatzea helburu hartuta.

Goian bego.

OHARRA! BANAKAKO LAGUNTZEN DEIALDIA ARGITARATU DA

2022ko azaroaren 21eko (astelehena) ALHAOn argitaratu da banakako laguntza ekonomikoaren deialdia, desgaitasun-egoera aitortuta duten pertsonentzat eta garapen-nahasmenduak dituzten 0 eta 6 urte bitarteko adingabeentzat. **Aurkezteko** epea 2023ko irailaren 15era arte dago zabalik.

EUROPAKO PARLAMENTUA – FREEDOM DRIVE 2022

Bruselan, *eginaren eginez* Freedom Drive 2022n parte hartu du, Bizimodu Independentearen Europako Sareko (ENIL) kide gisa eta **Vital Fundazioaren** laguntzari esker.

Ekitaldiak desgaitasuna duten Europa osoko pertsonak bildu zituen, bizimodu independentea defendatzeko eta instituzionalizazioaren aurka egiteko. Helena Dalli Berdintasun komisarioarekin eta Europako Parlamentuko diputatuekin bildu ginen, eta hileta-segizio simulazio bat antolatu genuen, Covid-19aren pandemian zehar erakundee-tan bizi izan diren desgaitasuna duten pertsonen heriotza kopurua ikusarazteko.

Freedom Drive Europar Batasuneko gobernuari eta erakundeei egiten dizkien eskaera nagusiak honako hauek dira: Europa osoan laguntza pertsonala jasotzeko aukera bermatzea laguntza mota hori behar duten desgaitasuna duten pertsona guztiei. Herrialdeen konpromisoa berritzeko eskatu dugu Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioa ezartzeko, eta bereizitako inguruneak ixtea lehenetsuzko gaitzat hartzeko. Eskaera nagusien artean egon da, halaber, berehala debekatzea Europar Batasuneko funtsak erabiltzea edozein tamainatako instituzioak erakitzeke. Aldiz, komunitatean

oinarritutako zerbitzuek, hala nola laguntza pertsonalak eta etxebizitza irisgarri eta eskuragarriak, aurrekontu nazionalen eta EBren babesa jaso behar dute.

Jose Gusmão (Ezkerra), Katrin Langensiepen (Berdeak/Europako Aliantza Librea), Maria Matias (Ezkerra) eta Stelios Kymppouropoulos (Europako Alderdi Popularra) diputatuek pozik hartu zituzten gure proposamenak. Helena Dalli Berdintasuneko komisarioak adierazi du EBk Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Europako Estrategian iragarritako neurri politiko guztiak aplikatzen jarraituko duela.

Freedom Drive 2022

amaitu da, baina borrokan jarraituko dugu desgaitasuna dugun pertsonok beste edozeinek dituen eskubide berak izan ditzagun. Ez dugu nahi gu zaintzerik, laguntzak behar ditugu; gure bizitzaren gaineko erabateko kontrola izan behar dugu, eta gure bizitzak guk erabakitakoaren arabera bizitzeko aukera, ez besteek erabakitakoaren arabera.

Freedom Drive Bizimodu Independentearen Europako

Sarearen (ENIL) funtsezko kanpainetako bat da, 2003tik bi urtean behin egiten dena. 2015era arte Estrasburgon egin zen, eta urte horretan

Bruselara lekualdatu zen, ENILen Bruselako bulegoa irekitzearekin batera.

Sare horretako (ENIL) kide da *eginaren eginez*, eta giza eskubideen eta gizarteratzearen aldeko desgaitasunaren mugimendua ordezkatzen du, elkartasunean, parekoen arteko laguntzan, desinstituzionalizazioan, demokrazian, autordezkaritzan, desgaitasun gurutzatuan eta autodeterminazioan oinarrituta.

| Araba |

BERDINTASUN KANPAINA

Azaroaren 25ean, emakumeenganako indarkeriaren aurkako nazioarteko egunean, **eginaren eginez**ek **MARRATU HITZ TOXIKOAK** kanpaina abiarazi du. Kanpaina zuzena eta oso grafikoa da, eta herritarrengan eragina izatea, erreakzioa eragitea eta, azkenik, ekintzara bultzatzea izan du helburu.

Berdintasunarekin eta emakumeen aurkako indarkeriarekin lotutako **hitzen zerrenda** jasotzen duten kartelak banatu dira probintzia osoan, euskaraz eta gaztelaniaz. Ezabatu beharreko **hitz toxikoak** sartu dira zerrendan. Eta hori guztia, aniztasuna, desgaitasuna, sexu-jazarpena eta LGTBI... barne hartu dituen ikuspegi feminista interseksionala kontuan hartuta.

Ekintza honekin helburu hauek lortu nahi izan ditu **eginaren eginez**ek:

- Indarkeria matxistak saihestu eta horien aurka jardutea.
- Ahozko hizkeran emakumeen aurkako **kultura-indarkeria murritztea**.
- Gizarte osoa **kontzientziaztea** eta informatzea, prebenitzeko.
- Emakumearen **parte-hartzea** bultzatzea.

Jarduerak Arabako Foru Aldundiaren dirulaguntza jaso du, eta Arabako herri guztietan egin da. Horietan, kartelak banatu dira bide batekin, eta kode horren bidez kanpainara sar daiteke gure www.egin.org webgunean. Horrela, kanpainaren esparruan sortutako sare sozialetako bideoak ere ikus daitezke.

EHU-KO BOLUNTARIOTZA AZOKA

Urriaren 6an Boluntariotza Azoka egin zen EAEko hiru lurraldeetan. Gasteizen, 30 erakundeek parte hartu dugu hitzordu hone-tan, Arabako unibertsitateko ikasleen partaidetza soziala sustatzeko helburuarekin. Azoka unibertsitate-campusean bertan egin zen, Julio Caro Baroja eta René Cassin kaleen bidegurutzean.

Boluntariotza Azoka 2015etik egiten da, eta gizarte- eta unibertsitate-erakundeen arteko topagune izan nahi du. Helburua da euskal gazteak sentibilizatzea eta prestatzea, gazte boluntario gisa.

eginaren eginezeko bozeramaileek eta boluntarioek harrera egin zieten standera hurbildu ziren gazteei: iritziak trukatu zituzten, dokumentazioa eman zie-

ten eta programatutako jardue-rez elkarrekin gozatu zuten.

Honako hauek lagundu zuten azoka egiten: Bolunta, Gizalde eta Batekin Euskal Boluntariotza Agentziak, UPV/EHUko Ikasle Kontseilua, Boluntariotzaren Euskal Kontseilua eta Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila.

URTEKO BATZARRA

Uztailaren 29an Urteko Batzar Nagusia egin genuen elkartearen egoitzan, legezko quoruma ezarrita, edukiera-mugarik gabe.

Aurreko Batzarraren akta irakurri ondoren, Jardueren Memoria eta 2021eko Kontuen Emaita aurkeztu ziren, Batzarrak onar zitzen. Jarraian, 2022ko Jarduera Proiektuari eman zitzaion bide, eta Elkartek desgaitasuna duten pertsonen aukerak parekatzeko dituen aurrekontua eta ekimenak aurkeztu ziren, honako arlo hauetan arreta jarrita: Bizimodu Independentea, Irisgarritasuna, Enplegua, Emakumea, Hezkuntza, Haurrak eta Gazteak, Gizarte Sustapena, Herriz Herri, Kolektiboarekiko Harremanak, eta Gizarte Laneko eta Aholkularitza Juridikoko zerbitzuak. Halaber, karguak berritu ziren, Estatutuen 18. artikulua ezartzen duenaren arabera.

Galde-eskeetan hartu zenuten hitza, eta zuen kezka eta kezka entzun ahal izan genituen. Gaur egun zuen kezka eta kezka lantzen ari gara: Principal Antzokia eta NANA berritzeko bulegoa eraberritzea, erakusmahai egokituak, eraberritzen diren eta irisgarritasunik ez duten lokalei lizentziak ematea, zentro zibikoetako ateak, txartelak saltzeko makinak, zentro zibikoetako igerilekuetako aldagelak, etab. Eskerrak eman nahi dizkizuegu zuen parte-hartzeagatik eta zuen iradokizun guztiengatik, oso garrantzitsuak baitira borroka kolektiborako.

Batzarrak onartutako urteko kontuak Eusko Jaurlaritzaren Elkartearen Erregistroan inskribatu dira, eta betebeharrak hori ezarrita dago onura publikodun deklaraturako erakundeentzat. Era berean, Erregistro horretan inskribatu da Zuzendaritza Batzorde berria ere.

BESTE LEKU BAT BILATU

Eginaren eginez elkarteak #bestekekubatbilatu kanpaina abiarazi du aparkatzeko txartelen erabilera okerrak sortzen dituen arazoak aztertzeko. Proiektu hori Gasteizko Udaleko Bizikidetza eta Aniztasun Zerbitzuaren dirulaguntzen lerroa aurkeztu dugu.

Mugikortasun urriko pertsonentzako aparkalekuetan aparkatzeko aukera ematen digun txartel hori askatasun osoz erabiltzen dute eskubide hori ez duten pertsona batzuek. Horrelako jardunbideak zigortzeko zailtasuna dela eta, kanpaina hau abiarazi dugu arreta erakartzeko eta hausnarketa eragiteko.

TXARTEL HAU PERTSONALA ETA BESTERENEZINA DA. Horrek ez du esan nahi txartel horren onuradunak beti gidaria izan behar duenik, txartela baliozkoa baita ibilgailuan bidaiatzen badu ere. Baina herritar batzuek kolektiboko pertsonen aldeko neurriak baliatzen dituzte mugikortasun urria izan gabe. Maiz faltsutzen dira aparkatzeko txartelak edo hirugarrenek iruzurrez erabiltzen dituzte. Halaber, oso ohikoa da aparkaleku-txartelak gabeko ibilgailuak aurkitzea erreserbatutako aparkalekuetan.

Hala, pertsona batzuek aparkatzeko erabiltzen dute, baita mugikortasun urriko pertsonak lekualdatzen ez dituztenean ere. Horregatik, txarteltxo batzuk jarri ditugu mugikortasun urriko pertsonentzako aparkalekuetan aparkatzen duten autoen haizetakoetan, eta horrela jarduten dutenei mezu argi bat helarazi diegu: **“Baimenaren titularrak ibilgailuan joan behar ez badu edo ibilgailutik atera behar ez badu, aparkatzeko txartelak ez dizu eskubiderik ematen hemen aparkatzeko”.**

Mezuak, gainera, beste azalpen batekin jarraitzen du: **“Baimendutako mugikortasun urriko pertsonak soilik dute plaza hauetan aparkatzeko eskubidea”.** Horrekin batera **#bestekekubatbilatu** traola jarri dugu.

Pasa zaitez lokaletik paskinak hartzeko eta jarrai gaitzazu @eginaren_eginez eta

www.eginez.org

gure webgunean.

INDEPENDENT LIFE EUROPAKO LANDA PROIEKTUA

Fekoor Europako Rural Independent Life (Landa Bizimodu Independentea) proiektuan parte hartzen ari da, Europako bost herrialdetako desgaitasunaren arloko beste erakunde batzuekin batera, landa-eremuetan dibertsitate funtzionala duten pertsonak artatzen dituzten gizarte-laneko, helduen hezkuntzako eta udal-zerbitzuetako profesionalak prestatzeko programa integral eta berritzaile bat sortzeko helburuarekin.

Proiektuaren koordinatzailea **COCEMFE** Sevilla da, eta bertan, **Fekoor**rez gain, honako hauek parte hartzen dute: Madrilgo FAMMA, Mariborrekoko Ozara doo (Eslovenia), Istanbulgo Gelisim Unibertsitatea (Turkia), Istituto dei Sordi di Torino (Italia) eta Aarhuseko Equip (Danimarka).

Joan den urrian Danimarkan izandako topaketan, **Fekoor**rek prestakuntza-ikastaroaren edukiak aurkeztu zituen. Ikastaro horrek bost unitate didaktiko ditu, eta bertan, besteak beste, desgaitasuna duten pertsonen eskubideak, bizimodu independenterako eskubidea eta trantsizio-planak, laguntza pertsonala eta laguntzaile pertsonalaren figura jasotzen dira.

Proiektuan parte hartzen duten bost herrialde edo eskualdeetan dauden baliabideak ere barne hartu dira, kolektibo horri modu integral eta eraginkorrean arreta

emateko, aukeratzen duen bizi-proiektua garatu ahal izan dezan.

Prestakuntza horrekin batera, honako hauek sortuko dira Europar Batasuneko langile espezializatuen eskura egon daitezen: Europako profesionalen komunitate birtual bat; landa-ingurune desgaitasuna duten pertsonen bizimodu independenterako gida bat; bideo pedagogikoak; eta plataforma digital bat eta aplikazio mugikor bat jasotako prestakuntza-egaztuta guztiekin.

2023ko otsailean, aurrez aurreko beste bilera bat egingo dute Madrilan, desgaitasuna duten pertsoneri arreta ematen dieten profesionalak prestatzeko lehen saioa egiteko. Eta proiektua 2024ko maiatzean amaitzea aurreikusi da.

| Bizkaia |

ERAKUNDEEN ARTEKO LANKIDETZA

Desgaitasuna duten pertsonen komunitatean bizimodu independentea sustatzeko ingurunea hobetzeko gure xedearen barruan, Fekoorrek hainbat ekimenetan parte hartu du aurtien Bilboko Udalarekin batera.

Zehazki, Derioko hilerriko eraikinen irisgarritasuna eta argiztapena hobetzeko proiektuan aholkatzen dugu Udala. Gainera, Bilboko ostalaritza-saltokiak inklusiboak izan daitezzen zaintzeko eta neurriak hartzeko eskatu diogu, bai eta taxiak desgaitasuna duten pertsonak garraiatzeko egokitzea eta gure kolektiboarentzako bidaien zenbatekoa murrizteko bonuak ematea sustatzeko ere.

KIROL-SARIA

Joan den urriaren 6an, GaituzSport Fundazioak eta Bizkaiko Kirol Egoituen Federazioak Fekoorren aulkiko padelaren atala saritu zuten, “inklusio-jardunbide egokiak, lehiaketa-kirola” sariarekin.

Saria jasotzean, gure erakundearen ize-nean, Zuberoa Liendo presidenteak eskerak eman zituen sariagatik, eta nabarmendu zuen Fekoorrek “40 urte baino gehiago daramatzala lanean eta gizarteko esparru guztietan pertsona guztien inklusioa aldarrikatzen, besteak beste kirol arloan”.

WHATSAPP-SALAKETA

Inguruneko irisgarritasunari buruzko kexa edo iradokizunen bat jakinarazi nahi duenak whatsapp bat bidal dezake Fekoorreko Irisgarritasun Batzordearen

691 289 314

telefono-zenbakira. Mezuan izen-abizenak eta salatu nahi duzuen hirigunearen argazkia jarri behar dituzue.

FORU- ZERBITZUEN KUDEAKETAN EMANDAKO URTEAK

2003an sortu zenetik, **Fekoorrek Arbolarte** zuzentzen du, Bizkaiko Foru Aldundiaren eguneko arreta-zerbitzua. Zerbitzu horren helburua da % 60tik gorako desgaitasun fisiko edo mendetasun-aitorpena duten pertsonak ahalduntzea, beren bizitzaren kudeaketa hobetzeko aukera izan dezaten eta beren ingurunearekin elkarreragin dezaten. Zerbitzu honek 52 plaza ditu.

Arreta eta laguntzak emateko banakako plana **eskaintzen dugu**, bizimodu independenterako prestatzeko hainbat arlotan: kognitiboa, emozionala, etxeko lanak, aisialdi pertsonalaz gozatzea, bizitza ekonomikoa eta komunitarioa, bai eta zaintza pertsonala ere.

Era berean, 2010ean eraiki zenetik, **Etxegoki izeneko proiektuaz arduratzen gara**, % 33ko desgaitasun fisiko edo handiagoa eta mendetasun aitortua duten 18 eta 64 urte bitarteko pertsonen zuzendutako laguntza-apartamentuen baliabideaz.

Bilboko Txurdinaga auzoan dago, eta 34 plaza ditu; horietatik 30 banakakoak eta iraunkorrak dira, eta beste 4 aldi baterakoak. Gizarte-berrikuntza eta ingurunea babesteko eta kontrolatzeko teknologia bateratzea du ezaugarri, norberaren autonomia

ahalik eta gehien sustatzeko eta pertsonen bizikaltatea, erosotasuna eta segurtasuna hobetzeko.

Arbolarten eta Etxegokin plaza eskatzeko, interesdunek mendekotasunaren balorazioarekin batera eskatu behar dute, edo, mendekotasun-balorazioa dagoeneko baldin badaukate, Arreta eskaintzeko Banakako Plana (ABP) aldatzeko eskatu behar dute beren Udaleko Oinarrizko Gizarte Zerbitzuan edo Aldundian.

Hala ere, bi foru-zerbitzu horiei buruzko informazio gehiago nahi izanez gero (funtzionamendua, betekizunak, eskaera...), **Fekoorreko** gizarte-langilearekin harremanetan jar zaitezketeko edo hitzordua eska dezakezue.

ARAZOAK NAHI DITUT

“Arazoak nahi ditut” Fekoorek joan den abenduaren 3an, Desgaitasunaren Nazioarteko Egunean, egindako aldarrikapen-ekitaldia dela-eta hasi duen kanpainaren leloa da. Kanpaina 2023. urte osoan zehar egingo da.

Helburua da erakunde publikoak eta, oro har, herritarrak kontzientziatzea, jakin dezaten irisgarritasuna hobetzeko aldarrikapenak egiteak, hezkuntza eta osasunaren arloko laguntzak eskatzeak... ez duela esan nahi gainerakoek baino pribilegio gehiago eduki nahi dugunik; gure eskubideak betetzea nahi dugu, komunitatean bizimodu independentea gauzatzea eragozten duten arazo espezifikorik gabe.

FEKOOR LAN POLTSA

Lan-poltsa bat ireki dugu. Arreta soziosanitarioan (etxean eta gizarte-erakundeetan) Erizaintzako Laguntzan, Integrazioan, Hezkuntzan eta Gizarte Lanean, Administrazioan eta Administrazio Laguntzan trebatutako pertsonak bilatzen ari gara.

Interesdunek helbide honetara bidal ditzakete curriculumak:

fekoor@fekoor.com

DESGAITASUNAGATIKO EDO MENDEKOTASUNAGATIKO ZERGA-KENKARIAK

Hauk dira desgaitasuna edo mendekotasuna duten pertsonen 2023ko Bizkaiko errenta-aitorpenean izango dituzten zerga-kenkariak:

Kenkariaren zenbatekoa, desgaitasun-mailaren arabera

- % 33 edo handiagoa eta % 65 baino txikiagoa, A eta B motak: 816 €
- % 65 edo handiagoa. Mendekotasun ertaina (I. maila), C mota: 1.165 €
- % 75 edo handiagoa eta 3. pertsonaren laguntzarako 15 eta 39 puntu artean lortzea. Mendekotasun larria (II. maila), D mota: 1.397 €
- % 75 edo handiagoa eta 3. pertsonaren laguntzarako 40 eta 39 puntu artean lortzea. Mendekotasun handia (III. maila), E mota: 1.743 €

Desgaitasunaren korrespondentzia

- Ezintasun iraunkor partziala, osoa, zahartzaroko nahitaezko sorospena ezintasunagatik, nahitaezko sorospena baliaezintasunagatik % 33ko desgaitasunaren baliokidea da (A mota).
- Ezintasun iraunkor absolutua, umezurztasuna seme-alabaren lanerako ezintasunagatik, judizialki ezgaitua % 65ko desgaitasunaren baliokidea da (C mota).
- Baliaezintasun handia % 75ko desgaitasunaren baliokidea da (D mota).

Desgaitasuna 13/2013 Foru Aruaren 82. artikulua eta 47/2014 Foru Dekretuaren Erregelamenduaren 66. artikulua.

Kenkaria interesdunak edo haren ezkontideak edo izatezko bikotekideak egiten ez badu, bizikidetasuna edo bizilekua ordaintzea eskatzen da, eta interesdunak ez du urteko errentarik izan behar, lanbide arteko gutxieneko soldataren bikoitza baino handiagoak diren salbuetsiak barne hartu gabe.

LAGUNTZA-SISTEMAN PARTE HARTZEKO PROZESUA

Azken hilabeteetan, desgaitasun fisikoa duten pertsonentzako laguntza-sistemari buruzko informazioa eta proposamenak biltzeko partaidetza-prozesu bat egin du **elkartuk**.

Horretarako, bizi-kalitatean eta komunitatean berdintasun-baldintzetan parte hartzerakoan eragina duten hainbat gai jorratu dira, hala nola:

- Laguntzek bete behar dituzten **ezaugarriak**.
- Laguntzak **pertsonalizatzea**.
- Desinstituzionalizazio-prozesuak bultzatzeko **beharra**.
- Bizimodu independenterako eredia **sustatzea**.
- Familia-laguntzak **aitortzea eta duintzea**.
- **Ordainketa zuzenak** vs zerbitzuak.
- Laguntza pertsonala **eskuratu** ahal izatea.
- Laguntzaile pertsonalen **prestakuntza**.
- Koordainketa laguntzak **eskuratzerakoan**.
- Egoitza-eredua **eraldatzea**.
- **Hirugarren Sektore Sozialaren zeregina** laguntzen esparruan.

Ondorioak eta proposamenak online galdetegitik eta partaidetza-tailerretik atera dira, eta txosten batean jaso dira, ordezkaritza-organoetan eta erakunde publikoekiko harremanetan **elkartuk** garatzen duen eragin politikoko ekintzan txertatzeko.

DESGAITASUNA DUTEN ENPLEGATU PUBLIKOAK GIPUZKOAN

Enplegu publikoak desgaitasuna duten pertsonen lan inklusiborako eskubidea bermatzeko duen garrantzia kontuan hartuta, **elkartuk** idazki bat bidali die Gipuzkoako udal garrantzitsuenei, beren plantillako desgaitasuna duten pertsonen kopuruari buruzko informazioa eskatzeko, **bai eta langile publiko guztiekiko osatzen duten ehunekoari buruzkoa ere**.

Orain arte jasotako erantzunetatik ondoriozta daitekeenez, argi dago, **legez ezarritako helburua**, hau da, enplegatu publikoen % 2 pixkanaka desgaitasuna duten pertsonak izatea, ez dela betetzen. Oro har, **Gipuzkoako udalek ez dute betetzen legezko ehuneko hori**, eta, batzuetan, desgaitasuna duten pertsonen enplegarritasuna enplegu-zentro bereziekiko elkarlanean oinarritutako ikuspegi batetik aztertzen da, desgaitasuna duten pertsonak Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioan ezarritako *“merkatu eta lan-ingurune ireki, inklusibo eta irisgarri batean lan egiteko duten eskubidea”* bermatu beharrean.

Errealitate hori dela eta, **elkartuk** sakondu egingo du bere eragin-lanean eta Gipuzkoako erakunde publikoei zuzendutako proposamenetan, desgaitasuna duten pertsonak enplegu publikora irits daitezen eta arlo horretan indarrean dauden arauak benetan bete daitezen bultzatzeko.

| Gipuzkoa |

1. OHAR OROKORRARI BURUZKO GIDALIBURUA

elkartuk gidaliburu didaktiko bat egin du Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Batzordearen 1. Ohar Orokorrari buruzkoa legearen aurrean pertsonatzat besteen baldintza berdinetan aintzatetsia izateko eskubideari dagokionez.

Dokumentuaren helburua da

Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko Konbentzioaren 12. artikulua garatzen duen ohar orokor honen edukia modu erraz eta didaktikoan partekatzea. Bertan honako hau adierazten da: desgaitasuna duten pertsonak «*beren nortasun juridikoa aintzatesteko eskubidea dute*», eta «*gaitasun juridikoa dute, gainerakoen baldintza berberetan, bizitzaren alderdi guztietan*».

Ohar orokorrak ezartzen duenez, erabakiak hartzeko ordezkapenaren paradigmatik erabakiak hartzeko laguntza oinarritutako paradigmatara igaro beharra dago. Horrek forma asko har ditzake, baina nahitaez honako ezaugarri hauek bete behar ditu:

- **Laguntzak desgaitasuna duten** pertsona guztien eskura egon behar du.
- Pertsonaren lehentasunetan eta borondatean **oinarritu behar da**.
- Pertsonaren **komunikazio-moduak** ez du oztopo izan behar.
- Laguntza ematen duen pertsonari aintzatespen juridikoa **eman behar zaio**.
- Laguntzak kostu sinbolikoa edo doakoa **izan behar du**.

- **Laguntza ez da erabili behar** oinarritzko eskubideak mugatzeko justifikazio gisa.
- **Pertsonak laguntza** edozein unetan baztertu edo aldatzeko aukera izan behar du.
- Pertsonaren lehentasunak eta borondatea bermatzeko babesak ezarri **behar dituzte**.

Gidaliburuak, halaber, gaitasun juridikoa gauzatzeko laguntzak nolakoak izan behar duten aztertzen du, eta nabarmentzen du desgaitasuna duten pertsonen eskubideak, borondatea eta lehentasunak errespetatu behar dituztela, eta ez direla inoiz oinarritu behar desgaitasuna duten pertsonen ordezkariak hartzean, eta, nolahi ere, pertsonen desgaitasunera egokitu behar dutela.

Dokumentua eskuragarri dago elkarturen webgunean

ORDEZKARITZA- ORGANO BERRIETAN PARTE HARTZEA

Azken hilabeteetan, **elkartu** ren ordezkari-taldea lanak eta eraginak bi organo edo foro barne hartu ditu, desgaitasuna duten pertsonentzat interesgarriak diren hainbat gai jorratzeko:

- **Elkarteen Foroa**, herritarren parte-hartzea bultzatzen duten lurraldeko elkarten arteko elkargunea eta elkarlanerako gunea eta Gipuzkoako Foru Aldundiko Partaidetza Zuzendaritza.
- **Aniztasunaren Sarea**, Gipuzkoako aniztasunen ordezkarien elkarteek eta erakundeek elkarrekin lan egiteko gunea, Gipuzkoako Foru Aldundiak sustatua, Giza Eskubideen eta Kultura Demokratikoaren Zuzendaritzaren bitartez, eta Gipuzkoan giza eskubideen errespetuan oinarritutako aniztasunaren ikuspegia sustatzea helburu duena.

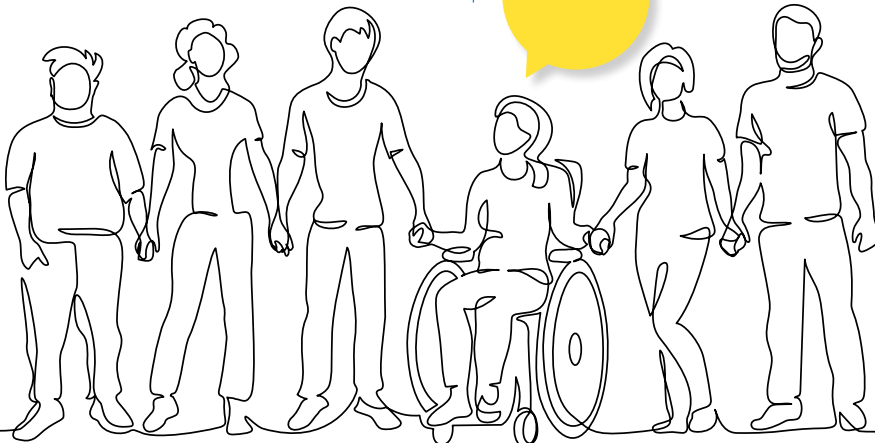
Federazioak bi guneetan defendatuko ditu desgaitasuna duten pertsonen eskubideak, eta politika publikoen eskubideen eta inklusioaren ikuspegia bultzatuko du.

IRIZAR E-MOBILITY- REKIN ELKARLANA

Joan den urrian lan-bilera bat egin genuen Irizar e-mobility-rekin. Enpresa horrek elektromugikortasuneko soluzio integralak eskaintzen ditu hirientzat, bai ibilgailu % 100 elektrikoaren fabrikazioari dagokionez, bai zamaketarako beharrezkoak diren azpiegitura-sistema nagusien fabrikazioari eta instalazioari dagokionez.

Helburua zen **autobus elektriko berri baten diseinua elkarrekin aztertzea**, mugikortasun urriko pertsonentzat beharrezkoak diren irisgarritasun-baldintzak kontuan hartuta (sarbide-arrapala, ibilgailuaren makurdura, erreserbatutako espazioa, komunikazio-sistemak, etab.). Hala, **elkartu** hainbat hobekuntza proposatu zituen, desgaitasuna duten pertsonen autobusa beharrezko irisgarritasun-, segurtasun- eta erosotasun-baldintzetan erabili ahal izateko.

Era berean, ibilgailuen eta azpiegituren diseinuaren hasierako faseetatik elkarlanean aritzeko beharra planteatu zen, horrela diseinu unibertsalaren printzipioa benetan eta eraginkortasunez aplikatzen dela bermatzeko.

| Gipuzkoa |

GIZA ESKUBIDEEN ARLOKO PRESTAKUNTZA

elkartuk urriaren 3tik 6ra bitartean, Giza Eskubideei buruzko prestakuntza batean parte hartu zuen, Gehitu, Zehar Errefuxiatuak eta SOS Arrazakeria gizarte-erakundeekin batera. Prestakuntza Gipuzkoako Foru Aldundiko Giza Eskubideen eta Kultura Demokratikoaren Zuzendaritzak antolatu du, UNESCO Etxearekin elkarlanean.

Ikastaroa Genevan egin zen, eta helburutzat zuen Gipuzkoako gizarte zibileko erakundeetan Giza Eskubideak babesteko eta sustatzeko nazioarteko, bereziki Nazio Batuetako, mekanismoen ezagutza sustatzea eta zabaltzea, nazioarteko estandar horiek gero lurraldeko ekintza-eremuetatik sustatutako ekintzetan ere erabil daitezen.

Giza Eskubideen Kontseiluaren bilkuretara eta ekitaldi paraleloetara joanda, ikuspegi teorikotik zein praktikotik, honako eduki hauek jorratu ziren:

- Giza eskubideak babesteko mekanismoei buruzko **sarrera orokorra**.
- **Prozedura** bereziak.
- **GEBren webgunea erabiltzea** informazioa eta lana eskuratzeko tresna gisa.
- **Aldizkako azterketa unibertsala**.

Prestakuntza-ekintza hau guztiz bat dator **elkartu**, hasieratik, desgaitasunaren arloan aplikatzen ari den giza eskubideen ikuspegiarekin, eta, era berean, baliagarri izango da bere eragin-lanean ildo horretan sakontzeko, eta desgaitasun fisikoak duten pertsonen inplikazioa eta konpromisoa sustatzeko aukera emango duten ekintza berriak bultzatzeko eskubideen defentsan.